

O AUTORITATE ÎN ȘTIINȚELE GEOGRAFICE ȘI ÎN ECOLOGIE MEMBRUL CORESPONDENT MARIA NEDEALCOV LA 60 DE ANI

Născută la 26 iunie 1960, în satul Paicu, Cahul.

Geograf. Domeniile de cercetare: geografie fizică generală, climatologie, meteorologie, topoclimatologie.

Doctor habilitat în geografie (2010), profesor universitar (2016), membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei (2017).

Înainte de a prezenta activitatea științifică multidisciplinară, pedagogică și socială a directorului Institutului de Ecologie și Geografie Maria Nedealco, membru corespondent al AȘM, doctor habilitat în științe geografice, profesor universitar, am considerat necesar, în scopul obiectivizării și determinării semnificației acestei activități, să precizăm pentru cititor unele probleme care constituie obiectivele științelor geografice și ale ecologiei.

Geografia reprezintă un complex de științe clasice care studiază și descriu învelișul geografic al Pământului, terenurile, localitățile, resursele naturale, economice, producerea materialelor, factorii naturali, repartitia teritorială a lumii animale și vegetale, interacțiunea dintre factorii naturali, antropici și social-economici, populația, etniile etc. Ecologia, spre deosebire de geografie, constituie o știință cu o istorie relativ scurtă, care studiază interrelațiile dintre organism și mediul lui de viață. Grație semnificației obiectului de studiu în condițiile de poluare și degradare a mediului ambiant, a devenit una dintre cele mai solicitate științe de societate.

Până și obiectivele incomplet enumerate ale acestor științe denotă că activitatea științifică în domenii atât de diverse – resurse naturale (sol, climă, ape, plante, animale etc.), interrelațiile lor, factorii fizico-geografici și social-economici; climatologia, meteorologia, agrometeorologia, antropografia, biologia viețuitoarelor (animalelor și plantelor); geografia poluării mediului ambiant; geografia morbidității etc. – se poate solda cu dezvoltarea, relevarea și evidențierea noilor legături, procese, fenomene numai în cazul în

care cercetătorul are o pregătire profesională multidisciplinară profundă teoretică și metodică.

Profesorul universitar Maria Nedealco, fiind printre cei puțini cu o asemenea pregătire complexă, pe parcursul mai multor ani a efectuat, sub diferite aspecte, studii geografice și ecologice ce i-au permis să elaboreze lucrări științifice de o deosebită importanță. A dezvăluit și descris, în premieră, noi transformări în natură, în mediul ambiant, manifestări necunoscute în interrelațiile factorilor naturali și antropogeni, evoluția factorilor naturali ce determină eficacitatea produselor agricole etc. Prin cercetările sale de pionierat, s-a afirmat ca o autoritate de netăgăduit atât în științele geografice, cât și în ecologie.

S-a născut la 26 iunie 1960, în satul Paicu, raionul Cahul, într-o familie de funcționari – Ion și Elena Cebotari. Școala primară a absolvit-o în satul natal, iar cea de zece ani – în satul Zârnești din același raion. Aici s-a pasionat de geografie, ca de o predestinație, cu toate că profesoara de limbă și literatură română, Ana Vișnevschi, care aprecia înalt poeziile și proza elevei Maria, îi prezicea un viitor de filolog. Apropo, darul de a scrie poezii și proză i s-a transmis de la tatăl său Ion, care, de obicei, la sărbătorile familiare, declama poeziile proprii. Dragostea față de matematică vine de la mama Elena. Deloc întâmplător, fiind elevă în clasa întâi, Maria deseori era solicitată să vină să-și demonstreze abilitățile matematice, ca exemplu pentru cei rămași în urmă, în clasa a patra – clasa unde învăța și fratele său Leonid, mândru de soră-sa. Dragostea față de natură vine din balta Prutulului, de la buneii, icoanele copilăriei, care pe lângă plăcinta caldă, făcută la cup-

torul de pământ, poveștile spuse în care personajele nu cunoșteau hotarul basmului, i-au insuflat și primele cunoștințe despre punctele cardinale – est (de unde răsare soarele) și vest (unde apune). Tot la buneii, în luna august, admira pe cer „ploaia de stele”.

În anul 1977 se înscrie la Institutul Pedagogic de Stat din Tiraspol, la Facultatea de Geografie, specialitatea geografie și biologie, unde din cursul doi efectuează cercetări în domeniul microclimatologiei (topoclimatologiei) sub conducerea viitoarei academician Tatiana Constantinov, sub tutela căreia s-a și format ca specialist în domeniu. După absolvirea facultății (1982), la insistența academicianului Tatiana Constantinov, care deja activa în calitate de director al Institutului de Geografie, Maria Nedeaľcov se angajează în institutul respectiv.

Pregătirea teoretică și metodică a permis tinerei specialiste Maria Nedeaľcov să se includă imediat în activitatea științifică, astfel că, deja în următorul an, 1983, a prezentat la conferința tinerilor savanți raportul științific „Regimul termic al solului pe teritoriul Republicii Moldova”, care a fost apreciat înalt.

Una dintre problemele actuale ale agriculturii autohtone constă în determinarea condițiilor și cerințelor de iernare a diferitor grupe de plante multianuale, de aceea Maria Nedeaľcov, a considerat necesar să studieze din acest punct de vedere perspectiva cultivării sâmburoaselor termofile pe teritoriul Republicii Moldova, care reprezintă hotarul de nord al amplasării lor teritoriale. Timp de șapte ani a acumulat un set solid de date privind dinamica factorilor climatici pe parcursul deceniilor, a elaborat prognoza acestora în viitorul apropiat, precum și date științifice privind influența condițiilor agrometeorologice asupra iernării sâmburoaselor termofile și a viței de vie. Informațiile au servit drept bază științifică pentru specialiștii de ramură în vederea amplasării culturilor respective pe teritoriul țării, pe care le-a generalizat și expus în teza sa de doctor în științe geografice „Evaluarea condițiilor de iernare a culturilor sâmburoase termofile pe teritoriul Republicii Moldova”, susținută cu brio. Hărțile digitale elaborate și prezentate în disertație și propunerile practice au fost implementate în cadrul Comisiei de Stat pentru Testarea Soiurilor de Plante și în institutele de profil ale Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare.

Modificările continue ale mediului ambiant, în special cele climatice, au determinat-o să efectueze cercetări complexe în scopul realizării unor prospecțiuni climatice veridice. Drept rezultat elaborează în premieră conceptul efectuării estimărilor complexe privind schimbările climatice, potrivit căruia, în baza metodelor deterministe și stocastice,

a devenit posibilă evidențierea particularităților de schimbare a climei actuale și eventualelor schimbări climatice în viitorul apropiat.

În baza metodei estimative prin pontaje și a Sistemelor Informaționale Geografice ca instrument de cercetare, a efectuat studii complexe privind una dintre cele mai actuale și dificile probleme – regionarea atât pe componente naturale separate, cât și a potențialului natural în întregime – și a obținut date concrete, în temeiul cărora a fost fundamentată o direcție nouă a regionării agroclimatice. În premieră a fost efectuată regionarea teritoriului Republicii Moldova sub aspectul gradului de pretabilitate a climei pentru agricultură în general și pentru dezvoltarea pomiculturii și a viticulturii în particular. În baza acestor studii, în anul 2011 a fost prezentată și susținută cu mare succes teza de doctor habilitat „Fundamente teoretico-practice de estimare a potențialului agroclimatic în contextul schimbărilor globale ale climei”.

Monografia Mariei Nedeaľcov *Resursele agroclimatice în contextul schimbărilor de climă* (2012, 306 p.) și cea editată în coautorat cu doctorul habilitat M. Rapcea *Fundamentarea dezvoltării durabile a viticulturii în dependență de climă* (2014, 262 p.), în care au fost generalizate rezultatele studiilor doctorului habilitat Maria Nedeaľcov, au fost înalt apreciate de oamenii de știință și practicieni.

Studiile sistematice ale particularităților regionale de schimbare a climei pe parcursul multor decenii și actuale și a pronosticului posibilelor schimbări au prilejuit elaborarea și editarea în coautorat a primului atlas științific-tematic în limbile română și engleză *Resursele Climatice ale Republicii Moldova* (2013, 76 p.) în care sunt reflectate estimările temporale pe o perioadă de mai mult de un secol în aspect lunar, de o deosebită semnificație științifică și practică.

Rezultatele cercetărilor profesorului universitar Maria Nedeaľcov sunt recunoscute și înalt apreciate la rang interdisciplinar, dovadă fiind editarea în colaborare cu savanții din România și Ucraina a monografiei *Vulnerability of the Danule Delta to climate change* (2012, 45 p.). Metodologia autohtonă de cartografiere a resurselor climatice și agroclimatice a fost extinsă pe arealele țărilor vecine (România și Ucraina), obținându-se, astfel, hărți și regionări la nivel de bazin hidrografic (Prut, Nistru) și de regiuni geomorfologice (Podișul Moldovei care se extinde până la Carpații Orientali și Hotin).

Studiile Omului de știință Maria Nedeaľcov sunt centrate nu numai pe problemele teoretice ale geografiei și ecologiei, ci și pe probleme practice cu care se confruntă agricultura și alte domenii ale societății, caracterizându-se prin originalitate, complexitate și

solicitarea lor practică. Menționăm în acest sens monografiile Domenico R., Nedeaľcov M. *Dinamica precipitațiilor excedentare pe teritoriul Republicii Moldova în contextul schimbărilor climatice* (2018, 297 p.); Nedeaľcov M., Ivanov V., Duca Gh. *Clima și apele de suprafață* (2018, 200 p.); Mîndru G., Nedeaľcov M., Boian I. *Estimarea expunerii Republicii Moldova către anumite riscuri naturale în contextul dezvoltării durabile* (2019, 299 p.); Nedeaľcov M., Gămureac A. *Impactul schimbărilor climatice asupra productivității grăului de toamnă* (2019, 366 p.).

Activitatea științifică productivă și capacitățile manageriale distincte pe care le-a manifestat în funcția de șef de laborator au determinat Consiliul Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică al AȘM s-o desemneze pe Maria Nedeaľcov în anul 2016 director al Institutului de Ecologie și Geografie. În următorul an, 2017, ca semn de recunoaștere a rezultatelor științifice și practice este aleasă de Adunarea Generală a AȘM membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei.

Despre efortul său uriaș în vederea eficientizării cercetărilor științifice în Institutul de Ecologie și Geografie vorbesc faptele: din 16 monografii editate pe parcursul a 18 ani, în perioada de cinci ani cât se află în funcția de director membrul corespondent Maria Nedeaľcov au fost publicate șapte, dintre care două le semnează chiar ea: atlasul *Regimul termic și pluviometric din sudul Republicii Moldova (raionul Cahul și comuna Zîrnești)* (2020, 117 p.) și monografia *Schimbările climatice regionale* (2020, 366 p.), care nu numai familiarizează societatea cu manifestările regionale de schimbare a climei, ci realizează și primul Atlas cu caracter topoclimatic, atât de necesar în luarea măsurilor adecvate de adaptare la nivel local la noile condiții climatice.

Relevantă pentru activitatea științifică a membrului corespondent Maria Nedeaľcov este originalitatea și creativitatea, fapt ce conferă studiilor și analizelor sale un caracter inedit. Această calitate a determinat revizuirea indicilor tradiționali pentru estimarea regimului termic și de umiditate și introducerea a șapte indici noi, stabilirea pentru prima dată a impactului aridizării climei asupra diferitor specii de arbori, impactului schimbărilor climatice asupra calității apelor de suprafață etc.

Membrul corespondent Maria Nedeaľcov contribuie activ la pregătirea cadrelor științifice, în funcția de director al școlii doctorale pe specialitate, de profesor universitar invitat, de conducător științific a opt doctoranzi care au susținut tezele de doctor cu succes și editând patru manuale pentru studii universitare.

Membrul corespondent al AȘM Maria Nedeaľcov la vârsta de 60 de ani se bucură de o autoritate deosebită atât grație rezultatelor științifice de o mare semnificație teoretică și practică, managementului chibzuit al Institutului de Ecologie și Geografie, cât și spiritului său de sacrificiu, insistenței, integrității, onestității, generozității, respectului față de colegi.

Mult stimată doamnă membru corespondent, doctor habilitat, profesor universitar Maria Nedeaľcov, vă dorim dumneavoastră, familiei și colegilor sănătate, realizări noi și prosperare.

Acad. Teodor FURDUI
Dr. hab., prof. univ. Ion MEREUȚĂ
Dr., conf. cercet. Valentina CIOCHINĂ
Dr., conf. cercet. Vasile STEGĂRESCU
Dr. Petru BUNDUC